

E KRIS DEL LE NACIONÁLNE MINORITETONENGE ČAČIMÓS

Ándo 1 januári, 2010 areslí e kris pa nacionálne minoritétora thaj pe le minoritetonenge šib á ándo Švédó. Le trin fundamentálne protektimáske paragráfura, del le nacionálne minoritétora o čačimós thaj e práva te len informácia, te avél léngi kultúra thaj e šib protektimé, thaj vi

§3 Le theméske thaj le komunonénge autoritétora (förvaltningsmyndigheterna) Músaj kána varekána trubúl, te del avrí informácia le nacionálne minoritetonenge, pa léngé slobodía thaj so si léngó čačimós ánde so ramólpe ánde gadó kris.

§4 Ánde e kris le šibéngó (språklagen) (2009:600) ramólpe, ke ašél pe le autoritétora te protektoín thaj te ažutín le nacionálne minoritetonénge šibá. Le autoritétónenge si jekh músaj te ažutín le nacionálne minoritétora te šaj inkerén thaj vi te šaj barvarén péngi kultúra ándo Švédó. Músaj vi te len sáma, te šaj inkerén le gláti péngé kultúra thaj vi te thon zor te šaj den duma péngé minoritetonénge šib.

§5 Le theméske thaj le komunonénge autoritétora (förvaltningsmyndigheterna) Músaj te den le nacionálne minoritétora ažutimós te šaj den andré ánde le svátura thaj divánura kaj žal pa lénde. Thaj vi de dur so berina te den duma ánde jekh than le minoritetonénge representantunénsa ánde gada-léndar pušaimáta.

3 GINDORA THAJ LINJI LE NACIONÁLNE MINORITETONENGE

Le theméske gíndo le minoritetonénge politikása si, te len sáma thaj te protektoín le nacionálne minoritétora, te zurarén léngé šajimós te šaj vâzden thaj te barvarén le historikané minoritetonenge šibá, te šaj inkerén le šibá žuvindé.

1 DISKRIMINÁTSIA THAJ TRAKASERIMÁTA
Diskriminátšia, trakaserimáta, thaj bi lašajimós (missgynnade) pa le manúš kaj si ánda le nacionálne minoritétora, músaj te marén telé. Lénde músaj te avél sa godó čačimós sar sa o naródora ándo le theméske trájo (samhällslivet).

2 ČAČIMÓS THAJ PRÁVA TE DEN ANDRÉ ÁNDO PÉNGO SVÁTO
Le autoritétora músaj te kerén bučí ánde jekh than le nacionálne minoritetonénsa te den le čačimós thaj práva te šaj zurarén péngé pártja. Músaj te den barí zor te šaj den andé ánde le divánura kaj žal pa lénde.

3 SPRÅK OCH KULTURELL IDENTITET
Le nacionálne minoritetonénge šibá thaj kultúra músaj te avél protektimé thaj zurardé. Le manúš kaj si ánda le nacionálne minoritétora te avél len o čačimós thaj é práva te den duma péngé dejáski šib, thaj te barvarén péngi kulturáko identitétó. Le nacionálne minoritetonénge šibá trubúl te avel žuvindé šibá ándo Švédó.

5 NACIONÁLNE MINORITÉTORA ÁNDO ŠVÉDO

O Švédó da žesára sas jekh them kaj diné duma but šibá thaj kaj si butékulturálne. (Mångkulturell). Le Same, finlandésura, tornedalingurá, le řom thaj le židovura, bešlé ándo them de but berš pálpale. Léngi šib thaj léngi kultúra del andré ánde le švedítsko kulturáko historia.

LE SAME: Si pašti 20 000- 35 000 same ándo Švédó kaj den duma but varitétora ánda léngó šib samít-ska. Le same si jekh ánda le maj phurikané naródura ándo them.

LE ŠVEDÓSKE FINLANDESURA: Si pašti 450 000-600 000 švedoskefinlandesura ándo Švédó. But ánda lénde bešén ándo Štockholmo - Mälardalen. Léngi minoritetonéngó šib si finlandítska.

LE TORNEDALINGURA: Si pašti 50 000 tornedalingura bešén maj but ándo Norrbotten. Léngi minoritetonéngó šib bušól meänkieli.

LE ŘOM: Si pašti 50 000- 100 000 řom kaj bešén pe but thaná ándo them. Ánde léngi minoritetonéngó šib si but varitétora ánda e řomaní šib.

ŽÍDOVURA: Si pašti 20 000 – 25 000 židovura kaj bešén ándo Švédó. Léngi minoritetonéngó šib bušól jiddisch.

JEKH INFORMACIAKO RAM KATÁR

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Jekh cira ánda le šibá pe Europáske kárta

O gíndo le Švedóske minoritetpolitikása si la Europaski konsiliosko (Europarádet) buči le manúšikané čačimáta thaj minoritetonége pušaimáta. Nacionálne minoritetonége thaj theméske- vaj minoritetonége šibá si ande but themá ande Europa. Kate si jekh cira ánda le themá thaj lénge šibá.

BARI BRITANIA

- Kornitska
- Irlanditska
- Manxitska
- Telatuni skotitska
- Skocísko gaelitska
- Ulster skotitska
- Kymritska (waeleitska)

DENEMÁRKA

- Njamcitska

HOLANDIA

- Frisitska
- Limburgitska
- Telatuni saxitska
- Řomanés
- Židovitska

ŠPANIA

- Arabitsko
- Aragonitska
- Aranesitska
- Austuritska/ Bableitska
- Baskitska
- Beberitska
- Katalanitska
- Galicitska
- Portugitska
- Valecianitska

NORVEGO

- Kvänitska
- Romani
- Samitska

SVERIGE

- Samitska
- Finlanditska
- Meänkielitska
- Řomani šib
- Židovitska

FINLAND

- Romani
- Řusitska
- Samitska
- Šveditska
- Tataritska
- Židovitska
- Karelitska

NJÁMCO

- Danemarkitska
- Telatuninjamcitska
- Telatunisorbitska
- Nordfrisitska
- Romani
- Saterfrisitska
- Vučisorbitska

ÚNGRIKO

- Armenitska
- Beašitska
- Bulgaritska
- Kroatitska
- Njamcitska
- Grekitska
- Polskitska
- Rumunitska
- Romani
- Rusinska/Rutenska
- Serbitska
- Slovakitska
- Slovenitska
- Ukrainitska

RUMENIA

- Albansitska
- Armenitska
- Bulgaritska
- Kroatitska
- Tjeckitska
- Njamcitska
- Ungrikitska
- Italianitska
- Makedonitska
- Polskitska
- Romani
- Řusitska
- Rusinska/Rutenska
- Serbitska
- Slovakitska
- Tataritska
- Tutkitska
- Ukrainitska
- Židovitska